

Jedna valuta za jednu Europu

Sadržaj

Što je ekonomska i monetarna unija?	1
1957. – 1999.	
Put do ekonomske i monetarne unije	2
1999. – 2002.	
Uvođenje eura	8
Euro danas	
Upravljanje ekonomskom i monetarnom unijom	9
Iščekivanje proširenja europodručja	11
Dosadašnja postignuća	13
Euro u brojevima	17
Euro u slikama	18
Pojmovnik	20

Što je ekonomska i monetarna unija?

Ekonomsku i monetarnu uniju čine zemlje čija su gospodarstva u manjoj ili većoj mjeri povezana kako bi ostvarile koristi koje dolaze s veličinom, kao što je veća unutarnja učinkovitost i veća otpornost na vanjske udare.

Faze ekonomske integracije

Stupanj ekonomske integracije može se podijeliti na šest faza:

1. povlašteno trgovinsko područje (sa smanjenim carinskim tarifama među određenim državama);
2. područje slobodne trgovine (bez unutarnjih tarifa na određenu ili svu robu u trgovini među državama koje su dio tog područja);
3. carinska unija (s jednakim vanjskim carinskim tarifama za treće zemlje i zajedničkom trgovinskom politikom);
4. zajedničko tržište (sa zajedničkim propisima o proizvodima i slobodnim kretanjem robe, kapitala, radne snage i usluga);
5. ekonomska i monetarna unija (jedinstveno tržište s jedinstvenom valutom i monetarnom politikom);
6. potpuna ekonomska integracija (sve već navedeno, uz usklađene fiskalne i druge ekonomske politike).

Ekonomska integracija i europska ekonomska i monetarna unija

Stupanj ekonomske integracije u Europskoj uniji varira. Sve države članice Unije dio su takozvanog EMU-a i čine zajedničko tržište, koje se naziva **jedinstveno tržište**. Sve one usklađuju svoje ekonomske politike s ciljevima EMU-a. Jedan dio država članica otišao je i korak dalje i svoje su nacionalne valute zamijenile jedinstvenom valutom – eurom.

Te države čine europodručje i uz jedinstvenu valutu imaju i jedinstvenu **monetarnu politiku** koju provodi **Europska središnja banka (ESB)**. Države članice EU-a koje nisu u europodručju zadržavaju vlastitu valutu i svaka provodi vlastitu monetarnu politiku. Uvođenje eura kao jedinstvene valute obveza je utvrđena u Ugovorima EU-a za države koje žele pristupiti EU-u. Dakle, stupanj ekonomske integracije u EMU-u kombinacija je 4. i 5. faze s navedenog popisa. Kako bi postigle potpunu ekonomsku integraciju, sve bi države članice EU-a trebale uvesti euro i uskladiti svoje fiskalne politike, uključujući oporezivanje, i druge ekonomske politike. Nova **pravila EU-a o gospodarskom upravljanju** stupila su na snagu u prosincu 2011. s ciljem daljnje ekonomske integracije. Tim se pravilima pojačavaju nadzor i koordinacija fiskalnih i ekonomskih politika svih država članica EU-a. Dodatni sporazumi među mnogim državama članicama EU-a to podupiru i nadopunjuju. To je dodatno

razrađeno u novom okviru gospodarskog upravljanja, koji je na snazi od travnja 2024. Cilj je zadnje reforme poboljšati održivost duga država članica i promicati održiv i uključiv rast putem reformi koje potiču rast i prioritetnih ulaganja.

Temelji u prošlosti

Ekonomska integracija nezavisnih država nije ništa novo. Latinska monetarna unija, čije su članice bile Belgija, Francuska, Grčka, Italija i Švicarska, postojala je od 1865. do 1927. Skandinavska monetarna unija Danske, Norveške i Švedske postojala je od 1873. do 1924. Jedan od najuspješnijih primjera vjerojatno je njemačka monetarna unija, Zollverein, koja je 1834. osnovana kao carinska unija njemačkih kneževina, a središnju banku, Reichsbank, i jedinstvenu valutu, Reichsmark, dobila je 1875.

1957. – 1999.

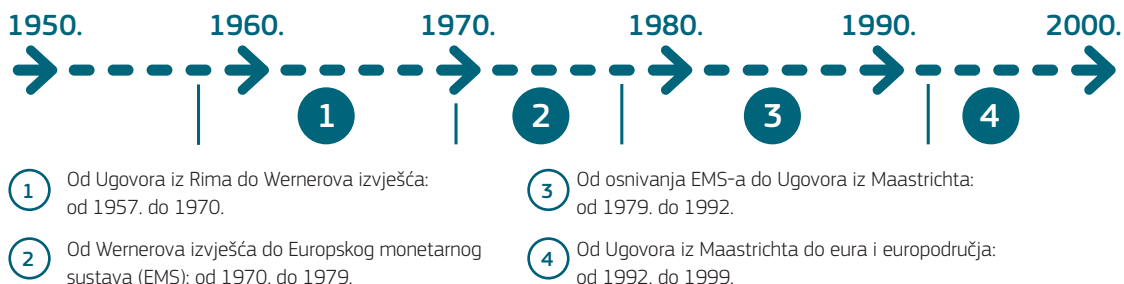
Put do ekonomske i monetarne unije

Ekonomska i monetarna unija bila je želja Europske unije od kasnih 1960-ih jer bi se njezinim osnivanjem postigla stabilnost valuta i stvorilo okruženje pogodno za više stope rasta i zapošljavanja. Međutim, razne političke i ekonomske prepreke otežavale su njezino osnivanje sve do 1992. i potpisivanja **Ugovora iz Maastrichta** (Ugovor o Europskoj uniji ili Ugovor o EU-u). U više su navrata slaba politička predanost, neslaganja oko ekonomskih

prioriteta, nedostatak ekonomske konvergencije te događaji na međunarodnim tržištima valuta koje Unija nije mogla kontrolirati otežali napredak prema EMU-u.

Ipak, u drugoj polovini 20. stoljeća države članice EU-a neprestano su pokušavale ostvariti dublju ekonomsku suradnju kako bi ojačale međusobne političke veze i zaštitile zajedničko tržište.

Put do današnje ekonomske i monetarne unije može se podijeliti na četiri faze:

1957. – 1970.

Od Ugovora iz Rima do Wernerova izvješća

U Ugovoru iz Rima nema puno riječi o novcu

Poslijeratni red među tržišnim gospodarstvima Europe, Sjeverne Amerike i Japana temeljio se na **sustavu Bretton Woods**, koji je postavio međunarodni okvir za održavanje stabilnosti valuta zlatom te američkim dolarom kao glavnim monetarnim standardom. Autori **Ugovora iz Rima** zato su pretpostavili da se stabilnost valuta podrazumijeva i da mogu sigurno graditi Europu na temeljima carinske unije i zajedničkog tržišta koji bi omogućili slobodno kretanje robe, usluga, ljudi i kapitala.

Problemi s valutama pojavili su se u kasnim 1960-ima

Već se u kasnim 1950-ima vidjelo da se sustav Bretton Woods napreže, a 1968. i 1969. zaprijetilo mu je novo razdoblje nestabilnosti valuta kada je zbog nemira na tržištu bilo potrebno revalorizirati njemačku marku i devalvirati francuski franak. To je ugrozilo zajednički sustav cijena zajedničke poljoprivredne politike, koji je u tom trenutku bio najveće postignuće Europske zajednice.

Potpisivanje
Ugovora iz Rima
(25. ožujka 1957.)

Pierre Werner

Ciljevi su Zajednice gospodarski napredak i politički razvoj u EMU-u

Unatoč tim problemima i uz gotovo dovršenu carinsku uniju, Zajednica je željela odrediti nove ciljeve za politički razvoj tijekom sljedećeg desetljeća. Barreovim izvješćem iz 1969., kojim se predlagala snažnija ekonomska koordinacija, dodatno su potaknuta ta nastojanja te je ekonomska i monetarna unija postala službeni cilj na sastanku na vrhu u Den Haagu 1969. Europski su vođe osnovali radnu skupinu na visokoj razini koju je vodio tadašnji luksemburški premijer, Pierre Werner, a koja je trebala sastaviti izvješće o tome kako je moguće stvoriti EMU do 1980.

Wernerovo izvješće – EMU u tri faze

Wernerova radna skupina predala je konačno izvješće u listopadu 1970., a u njemu je iznijela proces za stvaranje EMU-a u tri faze tijekom deset godina. Krajnji su cilj bile neopozivo konvertibilne valute, slobodno kretanje kapitala te trajno zaključavanje deviznih tečajeva – ili možda jedinstvena valuta. Kako bi se to postiglo, u izvješću je predložena snažnija koordinacija ekonomskih politika pri čemu bi se kamate i način upravljanja rezervama određivali na razini Zajednice, kao i dogovoreni okviri za nacionalne proračunske politike.

1970. – 1979.

Od Wernerova izvješća do Europskog monetarnog sustava

Iako se države članice EU-a nisu slagale oko nekih glavnih preporuka iz tog izvješća, u ožujku 1971. načelno su se dogovorile da će EMU razvijati u tri faze. Dogovor je bio da će prvu fazu, smanjivanje fluktuacija deviznih tečajeva, pokušao isprobati prije nego što se obvežu na druge dvije. Nažalost, u Wernerovoj su strategiji fiksni devizni tečajevi u odnosu na američki dolar uzeti zdravo za gotovo. Kada je SAD u kolovozu 1971. službeno uveo promjenjivi tečaj dolara, novi je val nestabilnosti na tržištu doveo do rasta tečaja njemačke marke i uništio nade u bliže povezivanje valuta Zajednice.

Zmija u tunelu

Kako bi spasile situaciju, države članice EU-a uvele su u ožujku 1972. „**zmiju u tunelu**”, mehanizam za upravljanje fluktuacijama svojih valuta (zmija) unutar uskih ograničenja u odnosu na američki dolar (tunel). Pod utjecajem naftnih kriza, različitih politika i slabosti dolara, u dvije je godine zmija izgubila mnogo svojih sastavnih dijelova i uglavnom se svela na zonu njemačke marke, uključujući Dansku, Njemačku i države Beneluksa.

„Brza smrt” zmije nije umanjila interes za pokušaj stvaranja područja sa stabilnim valutama. Novi prijedlog za ekonomsku i monetarnu uniju iznio je 1977. tadašnji predsjednik Europske komisije, Roy Jenkins. Zamišljen je nešto ograničenije i u ožujku 1979. doveo je do pokretanja **Europskog monetarnog sustava (EMS)**, u kojem su sudjelovale valute svih država članica, osim funte sterlinga.

Roy Jenkins
Predsjednik
Europske komisije
od 1977. do 1981.

1979. – 1992.

Od EMS-a do Maastrichta

Kontrola inflacije postaje prioritet

EMS počiva na konceptu stabilnih, ali prilagodljivih deviznih tečajeva koji se određuju u odnosu na novostvorenu europsku valutnu jedinicu – košaricu valuta na temelju ponderiranog prosjeka valuta EMS-a. Unutar EMS-a fluktuacije valuta kontrolirale su se **tečajnim mehanizmom (ERM)**, uz dopušteno odstupanje od $\pm 2,25\%$ u odnosu na središnje paritete, uz iznimku talijanske lire, kojoj je dopušteno odstupanje od $\pm 6\%$.

Glavna svrha EMS-a bila je smanjiti nestabilnost deviznih tečajeva, koju se smatralo pogubnom za trgovinu, ulaganja i gospodarski rast, a njegovu stvaranju nesumnjivo je pridonio i konsenzus država članica EU-a da kontrola i smanjenje inflacije moraju postati ekonomski prioritet. EMS je bio radikalna novost jer su se devizni tečajevi mogli mijenjati samo zajedničkim dogovorom država članica EU-a koje su u njemu sudjelovale i Komisije; bio je to prijenos monetarne autonomije bez presedana.

EMS – desetljeće uspjeha

U prvih nekoliko godina, mnogo je toga u EMS-u preuređeno. No već se do pregovora o Ugovoru iz Maastrichta, koji su se odvijali od 1990. do 1991., EMS pokazao uspješnim. Kratkoročne promjene u deviznim tečajevima između valuta EZ-a značajno su smanjene zahvaljujući kombinaciji konvergentnih stopa inflacije, upravljanja kamatama na osnovi deviznog tečaja, zajedničkih intervencija na stranom deviznom tržištu te kontrolâ kapitala.

Taj uspjeh i vrijedno iskustvo zajedničkog upravljanja deviznim tečajevima koje su stekle središnje banke država Zajednice bili su poticajna osnova za rasprave o EMU-u.

2,25 %

Jedinstvena valuta upotpunila bi jedinstveno tržište

Podrška EMU-u temeljila se na potrebi za dovršetkom jedinstvenog tržišta, a taj je program usvojen 1985. kako bi se uklonile sve prepreke slobodnom kretanju robe, usluga, ljudi i kapitala. Bilo je jasno da bi bilo teško iskoristiti sve mogućnosti unutarnjeg tržišta s relativno visokim troškovima poslovanja koji nastaju zbog postojanja nekoliko valuta i nestabilnih deviznih tečajeva.

Osim toga, mnogi ekonomisti i bankari središnjih banaka smatrali su da nacionalna monetarna autonomija nije u skladu s ciljevima EZ-a, a to su slobodna trgovina, slobodno kretanje kapitala i fiksni devizni tečajevi. Mnogi smatraju da su to kasnije potvrdili i problemi s ERM-om u razdoblju 1992. – 1993., koji su uzrokovali povlačenje lire i funte sterlinga, kao i povećanje raspona fluktuacije na 15 %.

Jacques Delors
*Predsjednik Europske komisije od 1985.
 do 1995.*

Delorsovim izvješćem predloženo je stvaranje EMU-a u tri faze

Europsko vijeće osnovalo je na sastanku u Hannoveru u lipnju 1988. Odbor za proučavanje ekonomske i monetarne unije, koji je vodio tadašnji predsjednik Komisije Jacques Delors, a članovi su mu bili guverneri svih središnjih banaka EZ-a. Njihovo je izvješće predano u travnju 1989. i u njemu je utvrđeno da su ciljevi EMU-a potpuna liberalizacija kretanja kapitala, potpuna integracija financijskih tržišta, trajna konvertibilnost valuta, neopozivo utvrđivanje deviznih tečajeva te moguća zamjena nacionalnih valuta jedinstvenom valutom.

U izvješću je rečeno da bi se to moglo postići u tri faze, od snažnije ekonomske i monetarne koordinacije do jedinstvene valute uz nezavisnu Europsku središnju banku (ESB) i pravila kojima bi se uredili visina i financiranje nacionalnih proračunskih deficita.

© Europska unija

Tri faze za EMU

1990. ↓ — Prva faza
 (1990.–1994.)

Dovršavanje unutarnjeg tržišta i uklanjanje ograničenja daljnjoj financijskoj integraciji.

— Druga faza
 (1994.–1999.)

Osnivanje Europskog monetarnog instituta s ciljem jačanja suradnje **središnjih banaka** i pripreme za **Europski sustav središnjih banaka (ESSB)**. Planiranje prijelaza na euro. Određivanje načina upravljanja europodručjem. Postizanje ekonomske konvergencije među državama članicama EU-a.

2000. ↓ — Treća faza
 (od 1999. nadalje)

Utvrdjivanje konačnih deviznih tečajeva i metode prijelaza na euro. ESB i ESSB odgovorni su za donošenje nezavisnih monetarnih politika. Provedba obvezujućih proračunskih pravila u državama članicama EU-a.

Prema političkoj, ekonomskoj
i monetarnoj uniji: Ugovor iz Maastrichta

I tako do Ugovora iz Maastrichta

Na temelju Delorsova izvješća, na zasjedanju Europskog vijeća u Madridu u lipnju 1989. odlučeno je da će u srpnju 1990. početi prva faza pokretanja EMU-a, a na zasjedanju Europskog vijeća u Strasbourgu 1989. predloženo je održavanje međuvladine konferencije na kojoj bi se odredile revizije Ugovora koje su potrebne za prelazak na drugu i treću fazu i pokretanje EMU-a.

Prvu fazu pokretanja EMU-a činilo je dovršavanje unutarnjeg tržišta, počevši od koordinacije ekonomskih politika i uklanjanja zapreka financijskoj integraciji. U sljedećim je fazama velika količina pripremnih radnji koje su obavili guverneri središnjih banaka uvelike olakšala posao revizije Ugovora.

Ugovor o Europskoj uniji odobrili su čelnici država ili vlada na zasjedanju Europskog vijeća u Maastrichtu u prosincu 1991., na kojem je odlučeno da će prije kraja stoljeća Europa imati snažnu i stabilnu jedinstvenu valutu.

Da bi EMU omogućio okvir za više radnih mjesta i rast te da bi se izbjegli poremećaji, trebalo je prije uvođenja jedinstvene valute postići visok stupanj konvergencije gospodarstava država članica. Zato su Ugovorom o Europskoj uniji utvrđeni „konvergencijski kriteriji iz Maastrichta“, koji su državama članicama EU-a bili preduvjet za uvođenje eura (tablica 1.). Osim toga, države članice EU-a morale su postići konvergenciju nacionalnih zakona i pravila kojima se uređuju njihove središnje banke i monetarna pitanja.

Tablica 1.: Konvergencijski kriteriji iz Maastrichta

Što se mjeri	Kako se mjeri	Konvergencijski kriteriji
Stabilnost cijena	Usklađena stopa inflacije maloprodajnih cijena	Ne više od 1,5 postotnih bodova iznad stopa triju najuspješnijih država članica EU-a
Zdrave javne financije	Državni deficit kao postotak BDP-a	Referentna vrijednost: najviše 3 %
Održive javne financije	Državni dug kao postotak BDP-a	Referentna vrijednost: najviše 60 %
Trajnost konvergencije	Dugoročne kamatne stope	Najviše 2 postotna boda iznad stopa tri najuspješnije države članice EU-a u smislu stabilnosti cijena
Stabilnost deviznog tečaja	Odstupanje od središnjeg pariteta	Dvije godine sudjelovanja u ERM-u bez ozbiljnih napetosti

Cilj konvergencijskih kriterija iz Maastrichta bio je pripremiti gospodarstva pojedinih država članica EU-a za uvođenje jedinstvene valute. Oni su kandidatima za ulazak u europodručje bili zajednička osnova za stabilnost,

zdravlje i održivost javnih financija. Kriterij deviznog tečaja uveden je kako bi se vidjelo može li pojedina država članica EU-a voditi svoje gospodarstvo bez deprecijacije valute.

1992. – 1999.

Od Ugovora iz Maastrichta do eura i europodručja

S dogovorenim ciljem (EMU) i uvjetima (konvergenjski kriteriji iz Maastrichta), Europska unija mogla je krenuti dalje. Druga faza razvoja EMU-a počela je u srpnju 1994. i trajala do 1999., kada je uvedena jedinstvena valuta. U drugoj su fazi započete brojne pripreme.

U Frankfurtu na Majni je 1994. utemeljen Europski monetarni institut (EMI). Kao prethodnik ESB-a, EMI je počeo koordinirati monetarne politike nacionalnih središnjih banaka, koje su prema Ugovoru iz Maastrichta trebale ostati nezavisne, i razvijati pojedinosti jedinstvene valute.

1995. →

Na zasjedanju Europskog vijeća u Madridu 1995. dogovoreno je ime nove valute, euro, i iznesen je plan prelaska na jedinstvenu valutu s početkom 1. siječnja 1999.

Od 1994. do 1998. države članice EU-a ostvarile su značajan napredak u konvergenciji ekonomskih politika i poduzele potrebne mjere kako bi uskladile stanja svojih proračuna s kriterijima iz Maastrichta.

1996. →

EMI je 1996. predstavio pobjednički dizajn novčanica eura. Nedugo zatim stigle su i kovanice, od kojih sve imaju jednu zajedničku europsku stranu (koju su odabrali građani) i jednu nacionalnu stranu (čiji je dizajn svaka država članica koja je uvodila euro sama odabrala).

1997. →

Na zasjedanju Europskog vijeća u Amsterdamu 1997. dogovorena su pravila i odgovornosti Pakta o stabilnosti i rastu (SGP), kojem je cilj osigurati proračunsku disciplinu u EMU-u. Europskoj komisiji dodijeljena je glavna dužnost da nadzire pridržavaju li se države SGP-a.

1998. →

U svibnju 1998. 11 država članica EU-a ispunilo je konvergenjske kriterije i one čine prvi val država koje su uvele euro kao svoju jedinstvenu valutu. Danska i Ujedinjena Kraljevina odlučile su da neće sudjelovati u trećoj fazi EMU-a, a Grčka i Švedska nisu ispunile sve kriterije. ESB i ESSB utemeljeni su 1998. i zamijenili su EMI, a 1. siječnja 1999. započela je treća faza EMU-a.

1999. – 2002.

Uvođenje eura

Tečaj eura i valuta država članica EU-a koje će ga uvesti neopozivo je utvrđen 31. prosinca 1998. Euro je uveden 1. siječnja 1999., a **Eurosustav**, koji čine ESB i nacionalne središnje banke država europodručja, preuzeo je odgovornost za monetarnu politiku u tom novom europodručju. Bio je to početak prijelaznog razdoblja koje je trebalo trajati tri godine i završiti uvođenjem novčanica i kovanica eura te povlačenjem novčanica i kovanica nacionalnih valuta.

Vijeće je 2000. na temelju prijedloga Komisije i nakon savjetovanja s **Europskim parlamentom** odlučilo da je Grčka ispunila sve uvjete potrebne za uvođenje jedinstvene valute te se ona pridružila europodručju 1. siječnja 2001.

Euro je odmah zamijenio nacionalne valute, a jedinice nacionalnih valuta postale su podjedinice eura, no isprva je postojao samo kao depozitni ili „knjižni” novac. Novčanice i kovanice nacionalnih valuta ostale su glavno sredstvo za svakodnevne gotovinske transakcije. U prijelaznom se razdoblju euro počeo koristiti u svakodnevnom bezgotovinskim operacijama u poslovnom i financijskom sektoru. Na financijskim tržištima taj je prelazak bio trenutačan; teren je bio dobro pripremljen i trgovanje se obavljalo isključivo u eurima. U administraciji i poslovanju prijelazno je razdoblje potrajalo jer su se sustavi računovodstva, određivanja cijena i plaćanja postupno prebacivali na euro. Za građane su najvidljiviji dio prelaska bile dvostruke cijene na artiklima u trgovinama, na benzinskim postajama itd. To je bio dio velike kampanje za upoznavanje javnosti s eurom i predstojećim uvođenjem novčanica i kovanica eura.

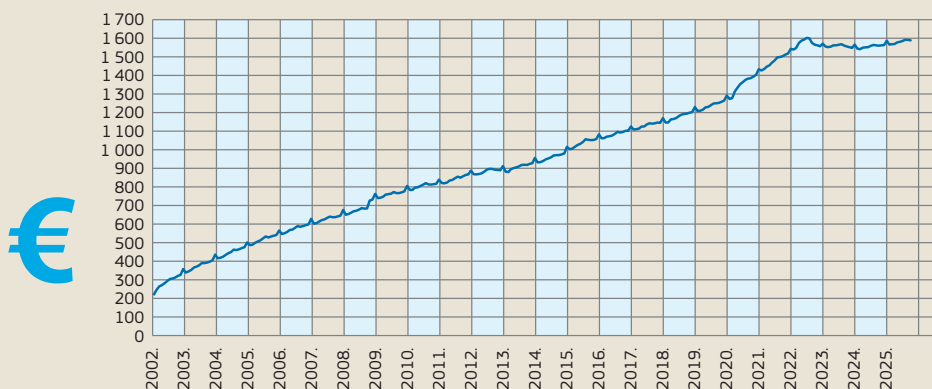
Nova godina i nova valuta

Dana 1. siječnja 2002. dogodila se najveća zamjena novca u povijesti. Bio je to ogroman izazov bez presedana koji je uključivao bankarski sektor, poduzeća za prijevoz gotovine, trgovce, sektor uređaja koji rade s novcem te građane. Nacionalne središnje banke dale su drugim bankama oko 233 milijarde eura u gotovu novcu (predopskrba), a te su banke taj novac dale trgovcima (posredna predopskrba) kako bi se u sustavu opskrbe izbjegla uska grla. To je značilo da je gotovina u eurima bila na raspolaganju u svim sektorima već u prvim danima 2002. Do 3. siječnja 2002. 96 % bankomata u europodručju izdavallo je novčanice eura. Već tjedan dana nakon uvođenja više od polovine svih gotovinskih transakcija izvršeno je u eurima.

Tečaj eura naveden na bankomatu

Ukupna vrijednost novčanica eura u optjecaju od siječnja 2002. do rujna 2025. (u milijardama eura)

Izvor: ESB.

Ekonomska politika

Za ekonomsku politiku europodručja još su najvećim dijelom odgovorne države članice EU-a, iako im Ugovori i snažnija pravila EU-a o gospodarskom upravljanju nalažu da koordiniraju svoje ekonomske politike imajući u vidu ostvarivanje ciljeva EU-a. Za tu se koordinaciju brinu Komisija, Euroskupina i **Vijeće za ekonomske i financijske poslove (ECOFIN)**, koje čine ministri gospodarstva i financija iz država članica EU-a. Nadalje, na

sastanku na vrhu šefova država ili vlada europodručja daju se smjernice o ekonomskoj politici europodručja. Mnogobrojne strukture i instrumenti pomažu im u koordinaciji. U većini pitanja ekonomske politike Europski parlament surađuje s Vijećem i tako aktivno pridonosi oblikovanju pravila EU-a.

Euroskupina

To je neformalna skupina ministara gospodarstva i financija iz država članica EU-a koje su u europodručju te sama izabire svojeg predsjednika na mandat od dvije i pol godine. Na sastancima **Euroskupine** sudjeluju i Komisija i ESB. Euroskupina je forum u kojem se raspravlja o pitanjima koja se odnose na europodručje te o koordinaciji politika.

Pakt o stabilnosti i rastu

Pakt o stabilnosti i rastu naglašava važnost nadzora fiskalnih politika i javnih financija država članica EU-a i time pokušava promicati fiskalnu disciplinu u EMU-u i osigurati zdrave državne financije. Komisija prati kretanje državnih deficita i dugova, koji prema Ugovorima EU-a moraju iznositi manje od 3 % odnosno manje od 60 % BDP-a. Ako neka država prijeđe te referentne vrijednosti, Vijeće na temelju preporuke Komisije može protiv te države pokrenuti postupak u slučaju prekomjernog deficita. Opća klauzula o odstupanju iz Pakta o stabilnosti i rastu prvi put je aktivirana u ožujku 2020. kako bi se državama članicama dopustilo da zbog pandemije bolesti COVID-19 odstupe od proračunskih zahtjeva koji bi se inače primjenjivali. Komisija je u studenome 2022. dala smjernice o mogućim promjenama okvira gospodarskog upravljanja s ciljem da se ojača održivost duga te ulaganjima i reformama poboljša održiv i uključiv rast.

Dublja i pravednija ekonomska i monetarna unija

EU je u zadnjih nekoliko godina poduzeo niz važnih mjera s ciljem stvaranja dublje i pravednije ekonomske i monetarne unije u korist svih njezinih članica i građana. Uvedene su politike za ujedinjenje i poboljšanje financijskih tržišta i poboljšana je koordinacija gospodarske i fiskalne politike. No potrebno

je uložiti dodatne napore radi jačanja ekonomske otpornosti i konvergencije u EU-u i povećanja demokratske odgovornosti.

Vizija budućnosti utvrđena je u Izvješću petorice predsjednika iz lipnja 2015. i dodatno je razrađena 2017. i 2018. u brojnim drugim dokumentima. U veljači 2021. na snagu je stupio Mehanizam za oporavak i otpornost (RRF). Svrha mu je ublažiti gospodarske i socijalne posljedice pandemije bolesti COVID-19 te do 2050. ostvariti cilj klimatske neutralnosti EU-a i digitalne tranzicije. RRF je temelj instrumenta NextGenerationEU i dosad je najveći instrument za oporavak, iz kojeg je državama članicama EU-a isplaćeno 650 milijardi eura (u tekućim cijenama iz 2024.) u obliku bespovratnih sredstava i zajmova.

Europski semestar

Taj okvir EU-a za koordinaciju i nadzor ekonomskih i socijalnih politika uveden je 2011. Postao je dobro uspostavljena struktura za EU i sve njegove države članice za utvrđivanje i uklanjanje nedostataka fiskalne, ekonomske, socijalne i politike zapošljavanja u zajedničkim godišnjim rokovima. Omogućuje analizu i ocjenu svih nacionalnih politika zajedno prije nego što vlade izrade nacrt proračuna.

Postupak zbog makroekonomskih neravnoteža

Postupak zbog makroekonomskih neravnoteža uveden je 2011. Cilj mu je utvrditi i ukloniti moguće bitne razlike u konkurentnosti i velike makroekonomske neravnoteže u državama članicama EU-a. Takve su neravnoteže, na primjer, smanjenje udjela određene države na izvoznom tržištu, velika zaduženost privatnog sektora i riskantni baloni na tržištu nekretnosti. Brojni problemi te vrste nakupili su se u desetljeću prije financijske i gospodarske krize. Ne riješe li se, mogli bi se prelići i utjecati i na druge države članice EU-a. Zato Komisija prati makroekonomske pokazatelje i druge detaljne informacije država članica EU-a. To Komisiji i Vijeću omogućuje da određenoj državi članici EU-a preporuke daju ranije, prije nego što neravnoteže narastu i postanu štetne. U ozbiljnijim slučajevima potrebne su korektivne mjere uz stroga pravila postupka zbog prekomjernih neravnoteža. Osim što je poboljšano praćenje, moguće su i sankcije za države europodručja.

Zgrada Europskog vijeća Justus Lipsius u Bruxellesu

Iščekivanje proširenja europodručja

Države koje su se pridružile EU-u nakon uvođenja eura dio su EMU-a, što znači da i one usklađuju svoje ekonomske politike s drugim državama članicama EU-a i da su njihove središnje banke dio ESSB-a. Međutim, s obzirom na to da se nisu odmah pridružile i europodručju, dok ne uvedu jedinstvenu valutu njihov je službeni status „države članice s odstupanjem”. Taj im je status dodijeljen Aktom o pristupanju, prema kojem imaju obvezu u konačnici postati članice europodručja. Nove države članice EU-a nisu se odmah pridružile i europodručju jer nisu ispunile konvergencijske kriterije. Zato im je Aktom o pristupanju osigurano vrijeme za prilagodbe koje su im potrebne kako bi postigle konvergenciju. Prva nova država članica EU-a koja se pridružila europodručju bila je Slovenija 2007., a zatim su 2008. uslijedili Cipar i Malta, 2009. Slovačka, 2011. Estonija, 2014. Latvija, 2015. Litva, 2023. Hrvatska i 2026. Bugarska.

Potreba za konvergencijom

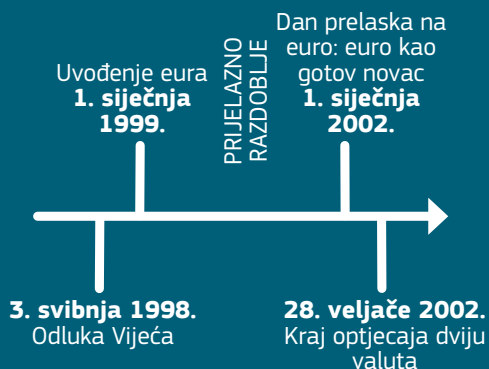
Konvergencijski kriteriji – kriteriji iz Maastrichta – ekonomski su ciljevi koje određena država mora ostvariti i institucionalne promjene koje mora uvesti prije uvođenja jedinstvene valute i ulaska u europodručje. Konvergencija se mjeri makroekonomskim pokazateljima navedenima u tablici 1.

Planovi za uvođenje

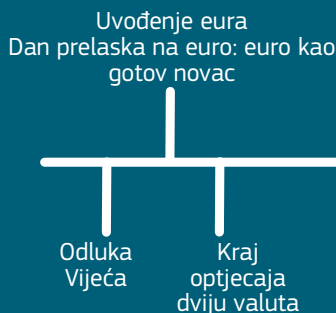
Sve države koje se žele pridružiti europodručju moraju ispuniti konvergencijske kriterije, ali postupak uvođenja eura može se razlikovati u državama koje se kasnije pridružuju. Kada je europodručje stvoreno, države članice utemeljiteljice EU-a imale su trogodišnje prijelazno razdoblje – od 1999., kad su uvele euro kao valutu za bezgotovinske transakcije, do 2002., kada su uvele gotov novac u eurima. Prema tom, takozvanom, „madridskom planu” trogodišnjim prijelaznim razdobljem omogućilo se pojedincima i poduzećima da se pripreme za jedinstvenu valutu prije nego što im se ona pojavila u džepovima. U tom prijelaznom razdoblju i dalje su za gotovinske transakcije koristili svoju nacionalnu valutu. Međutim, u svim državama članicama EU-a koje naknadno pristupaju europodručju primjenjuje se takozvani „plan velikog praska”, prema kojem te države gotovinu u eurima uvode po ulasku u europodručje i brzo iz optjecaja povlače svoje nacionalne valute.

Planovi za uvođenje eura

1. Madridski plan

2. Plan velikog praska

Europodručje

	Madeira (PT)	Kanarsko otočje (ES)	Saint-Martin (FR)
Francuska Gijana (FR)	Guadeloupe (FR)	Martinique (FR)	Saint-Barthélemy (FR)
	Réunion (FR)		Mayotte (FR)

Dosadašnja postignuća

Zdrave institucije za zdravu ekonomiju

Unatoč nedostacima koji su izašli na vidjelo tijekom gospodarske i financijske krize, institucionalni okvir za upravljanje EMU-om pokazao se vrlo uspješnim. Odras je predanosti država europodručja da prema potrebi ojačaju gospodarsko upravljanje i da surađuju u gospodarskim pitanjima od „općeg značaja”. Ta je suradnja ključna za rast i zapošljavanje te povećanje životnog standarda, uz podršku jedinstvenog tržišta i EMU-a.

Samostalne države, kao što su Sjedinjene Američke Države i Japan, imaju neovisnu centraliziranu monetarnu politiku i centraliziranu **fiskalnu politiku** koju provodi jedna vlada. U europodručju stvari su drugačije. Europodručje ima centraliziranu nezavisnu monetarnu politiku koju vodi ESB, a fiskalna politika, koja se bavi prihodima i rashodima državnih proračuna, odgovornost je nacionalnih vlada, iako je podložna nizu pravila na razini EU-a. Zbog toga su suradnja i usklađivanje fiskalnih politika među državama europodručja ključan element koji pokreće ekonomsku i monetarnu uniju.

EMU se temelji na nekoliko snažnih institucija koje su zajedno dokazale da mogu njime uspješno upravljati:

- **Europski sustav središnjih banaka** okuplja središnje banke svih država članica EU-a. Eurosustav čine ESB i nacionalne središnje banke država članica EU-a koje su uvele euro. ESB određuje monetarnu politiku, a glavni mu je cilj osigurati stabilnost cijena.
- **Europska komisija** nadzire i ocjenjuje gospodarsko stanje u državama članicama EU-a te donosi preporuke.
- **Vijeće**, u čijoj se konfiguraciji za gospodarske i financijske poslove (ECOFIN) sastaju ministri gospodarstva i financija država članica EU-a kako bi definirali gospodarske smjernice i odlučivali o preporukama Komisije, koja također sudjeluje na njihovim sastancima. Ministri iz europodručja sastaju se kao Euroskupina, neformalna skupina u kojoj sudjeluju Komisija i ESB.
- **Europski parlament** također sudjeluje u upravljanju EMU-om, uglavnom zbog obveze predsjednika ESB-a da mu redovno i osobno podnosi izvješća, što se naziva „monetarni dijalog”. I nadležni povjerenik podnosi mu izvješća. S Parlamentom se moraju savjetovati i o svakoj odluci o pristupanju nove države u europodručje te imenovanju članova Izvršnog odbora ESB-a.

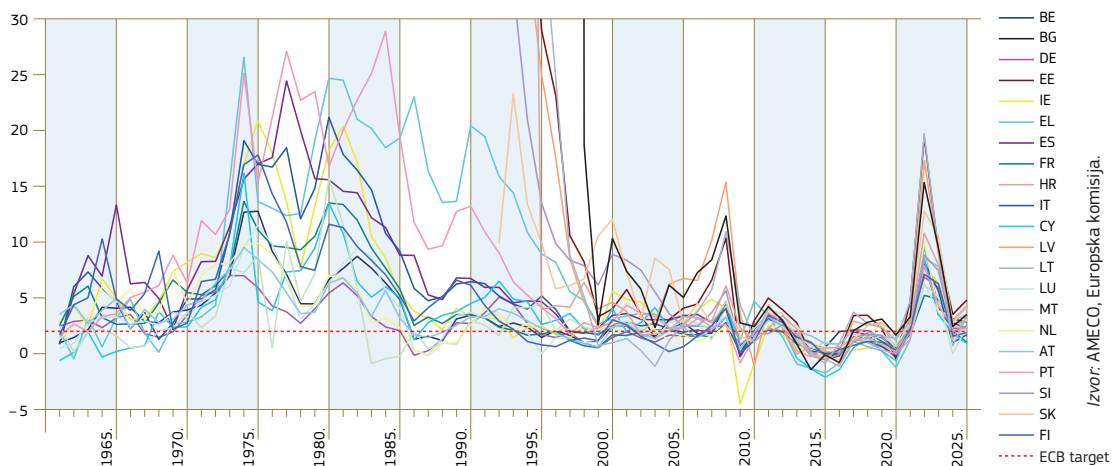

Ekonomska stabilnost – prednost za sve

Nestabilnost valuta i visoka inflacija tijekom većeg dijela 1970-ih i 1980-ih mnogima su donijele probleme i nesigurnost. Međutim, tijekom priprema za EMU zabilježen je znatan pad inflacije. Otad je zadržana na niskoj razini. Glavni je zadatak ESB-a održavati godišnju inflaciju cijena s ciljem od 2 % inflacije u srednjem roku. Do iznimno

visoke inflacije u 2022. i 2023., koja je utjecala na svjetsko gospodarstvo, došlo je zbog brojnih razloga, uključujući probleme u lancu opskrbe i vrlo visoke cijene energije. Promjena inflacije kroz godine prikazana je u dijagramu u nastavku.

Konvergencija inflacije: europodručje (godišnji rast u postocima)

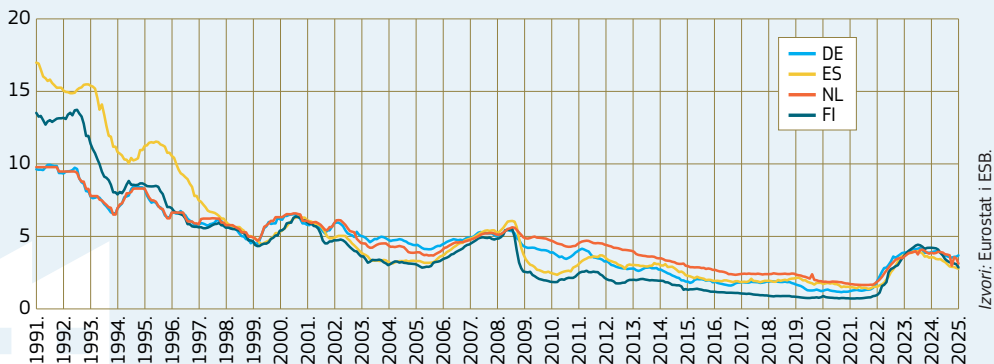
Prednosti niske inflacije i stabilnih cijena mnogobrojne su i korisne i za poduzeća i za potrošače.

- Potrošački su krediti jeftiniji, a njihovo otplaćivanje sigurnije. Dakle, obični građani mogu sigurnije posuđivati novac, na primjer za kupnju kuće ili automobila, i mogu biti sigurniji da će im rate ostati jednake.
- Poduzeća imaju više poticaja za ulaganja. Kada je inflacija visoka i promjenjiva, zaposlodavci uz kamatu računavaju i sigurnosni dodatak, takozvanu premiju za rizik. Kada je inflacija niska i stabilna, ti

sigurnosni dodaci više nisu potrebni te se više novca posuđuje poduzećima za ulaganje, što pridonosi rastu i zapošljavanju.

- I društvo i socijalna kohezija i oni manje imućni imaju koristi od toga. Iznenadne promjene inflacije povećavaju jaz između bogatijih i siromašnijih pripadnika društva. Uz stabilnu inflaciju, oni manje imućni bolje su zaštićeni od gubitka svojeg novca i kupovne moći.

Kamatne stope na hipotekarne kredite u četiri države europodručja (%)

Jedinstvena valuta – dodatak jedinstvenom tržištu

Poslovanje s više valuta uzrokuje troškove i otežava usporedbe cijena, čak i na jedinstvenom tržištu. Jedinstvena valuta, euro, uklanja te prepreke i donosi korist i potrošačima i poduzećima.

- Troškova razmjene novca na granicama, takozvanih transakcijskih troškova, u europodručju više nema. To smanjuje troškove putovanja, bilo da se putuje zbog posla, obrazovanja ili na odmor. Prije bi osoba na putovanju kroz 15 država članica EU-a s 1000 njemačkih maraka u džepu u svakoj od njih trebala promijeniti novac i po povratku kući imala bi manje od 500 maraka, a da ništa nije kupila. Danas bi se netko tko krene na put s 1000 eura vratio kući s jednakom svotom novca.

- Euro uvodi transparentnost cijena na jedinstveno tržište. Potrošači i poduzeća mogu lako usporediti cijene robe i usluga u EU-u. To utječe na rast konkurencije među dobavljačima i održava pritisak na sniženje cijena u europodručju. Inflacija je u 2022. bila vrlo visoka i iz raznih je razloga pogodila svjetsko gospodarstvo, no takva je transparentnost u uvjetima niske, stabilne inflacije cijena prednost jer se promjene relativnih cijena mogu puno lakše utvrditi. Konkurenciju pojačava i rast e-trgovine putem interneta, što olakšava usporedbu cijena u raznim državama.
- Transakcijski troškovi mogu biti vrlo visoki – procjenjuje se da su prije uvođenja eura iznosili od 0,3 % do 0,4 % BDP-a u EU-u, što je oko 20 – 25 milijardi eura. Poduzeća su plaćala većinu tih troškova jer su financirala kretanje robe, ljudi i kapitala po EU-u. Kako u europodručju nema transakcijskih troškova, taj je novac sada na raspolaganju za produktivna ulaganja u rast i zapošljavanje, a trgovanje unutar EU-a se potiče. Nadalje, zbog uklanjanja transakcijskih troškova unutar jedinstvenog tržišta europodručje privlači i strana ulaganja.

Međunarodna uloga eura

Euro je snažna međunarodna valuta. Predanost država europodručja, Europska središnja banka koja snažno i jasno upravlja monetarnom politikom te veličina i moć europodručja kao bloka podržavaju euro i on je postao privlačna svjetska valuta poput američkog dolara i japanskog jena. U tablici 2. uspoređuju se određeni glavni ekonomski pokazatelji za europodručje i EU s onima za Sjedinjene Američke Države, Japan, Kinu i Indiju.

Tablica 2.

Ključni pokazatelji (2024.)	Europodručje (*)	EU-27	Sjedinjene Američke Države	Japan	Kina	Indija
Broj stanovnika (u milijunima)	357,8	451,0	340,1	123,9	1 408,9	1 450,9
BDP (u bilijunima eura izračunat na osnovi pariteta kupovne moći)	22,8	28,2	29,3	6,5	38,2	16,2
Udio u svjetskom BDP-u (% na osnovi PKM-a)	11,5	14,2	14,7	3,2	19,6	8,5
Izvoz (roba kao % BDP-a) (**)	35,8	36,8	7,0	17,3	19,6	11,5
Uvoz (roba kao % BDP-a) (**)	34,2	35,4	11,1	18,5	14,0	18,3

(*) Stanovništvo europodručja 2026..

(**) Podaci o trgovini temelje se na statističkim podacima o vanjskoj trgovini. Uključuju trgovinsku razmjenu unutar europodručja kad je riječ o europodručju i unutar EU-a kad je riječ o EU-u.

Izvori: Godišnja makroekonomska baza podataka Glavne uprave za gospodarske i financijske poslove za europodručje i EU-27; Svjetski gospodarski izgledi i međunarodna financijska statistika Međunarodnog monetarnog fonda; i Grupacija Svjetske banke.

Kao što se vidi u tablici, europodručje je snažan i otvoren trgovinski blok. Ta otvorenost u kombinaciji sa snagom eura u EMU-u donosi nekoliko prednosti:

- Europodručje je privlačno odredište za države koje sudjeluju u trgovinskoj razmjeni i koje žele poslovati na njegovu jedinstvenom tržištu. Poduzeća u europodručju mogu izdavati račune i plaćati u eurima, čime smanjuju svoje troškove i rizike te mogu bolje planirati svoje poslovanje.
- Euro je privlačan drugim državama kao rezervna valuta. U 2024. je oko 20 % svjetskih rezervi bilo u eurima. Oko 40 % plaćanja koja se obavljaju putem sustava europodručja uključuje zemlje izvan europodručja, što euro čini drugom najvažnijom svjetskom valutom nakon američkog dolara.
- Zbog svoje snage i upotrebe u međunarodnoj trgovini euro je sve utjecajniji u međunarodnim financijskim institucijama i organizacijama kao što su Međunarodni monetarni fond (MMF), Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD) te Svjetska

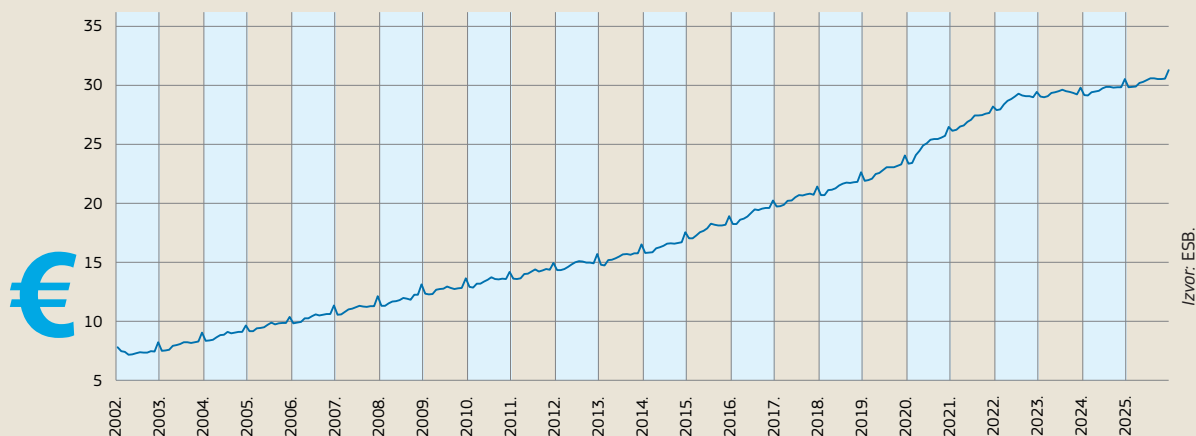
banka. Iako su države članice EU-a često izravno zastupljene u tim tijelima, Vijeće ECOFIN, Komisija i ESB sudjeluju na svim važnim sastancima tih međunarodnih organizacija odvojeno ili kao dio delegacije EU-a.

- Digitalni euro je digitalni oblik novca središnje banke koji bi, uz gotov novac, povećao međunarodnu važnost eura, pridonio bi otvorenoj strateškoj autonomiji EU-a i omogućio dodatnu opciju kad se ne može koristiti gotov novac. Europska središnja banka i Europska komisija pripremaju moguće daljnje korake.

Euro u brojevima

Za uvođenje eura proizvedeno je više od 14 milijardi novčanica eura, u vrijednosti 633 milijarde eura, i 52 milijarde kovanica eura, za čiju je izradu utrošeno 250 000 tona metala. Ujutro 1. siječnja 2002., kada je uveden gotov novac u eurima, u europodručju bilo je dostupno oko 7,8 milijardi novčanica vrijednih 221 milijardu eura. Otad potražnja neprestano raste, što se može vidjeti na dijagramu u nastavku (vršne vrijednosti rasta rezultat su povećane potražnje za novčanicama u božićnom razdoblju).

Ukupni broj novčanica eura u optjecaju od siječnja 2002. do rujna 2025.
(u milijardama novčanica)

Do rujna 2025. u optjecaju je bilo više od 30 milijardi novčanica eura u vrijednosti većoj od 1563 milijarde eura i više od 153 milijarde kovanica eura u vrijednosti većoj od 35 milijardi eura. Novčanice se mogu podići na svim bankomatima u europodručju.

ESB ima isključivo pravo odobriti izdavanje novčanica eura. Njihova je proizvodnja podijeljena među nacionalnim središnjim bankama. Kovanice eura izdaju države članice europodručja u količinama koje odobri ESB.

Euro u slikama

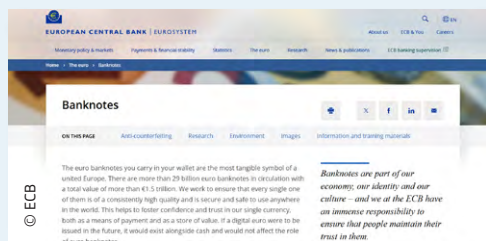
Sve novčanice eura jednakog su dizajna

Rješenja su odabrana među radovima pristiglima na natječaj organiziran u cijeloj Europskoj uniji. Pobjedničke novčanice imaju temu „razdoblja i stilovi u Europi“ i prikazuju arhitekturne stilove iz sedam razdoblja kulturne povijesti Europe: klasičnog razdoblja, romanike, gotike, renesanse, baroka i rokoka, razdoblja željeza i stakla te moderne arhitekture. Sve prikazuju elemente kao što su prozori, prolazi i mostovi. Novčanice su različitih veličina, upečatljivih boja

i neki su im dijelovi površine ispupčeni kako bi i slabovidni mogli prepoznati apoeone. Od 2013. uvedena je nova serija novčanica, u kojoj je zadržan dizajn prve serije uz tek manju izmjenu zbog uvođenja poboljšanih sigurnosnih obilježja. Nove novčanice nazivaju se novčanice serije „Europa“ zbog dvaju obilježja na kojima je prikazan portret Europe, lika iz grčke mitologije po kojemu je naš kontinent dobio ime.

Sigurnosna obilježja

I novčanice i kovanice eura imaju napredna sigurnosna obilježja kako bi se spriječilo krivotvorenje. Zbog „ispupčenog“ tiska novčanice su drugačije na dodir, a imaju i vodene žigove, zaštitne niti i holograme koji se vide s objiju strana. Jedinstven sastav metala i strojno čitljiva obilježja štite kovanice. Nova sigurnosna obilježja serije „Europa“ pružaju još bolju zaštitu protiv krivotvorenja, a novčanice čine još sigurnijima.

Na mrežnim stranicama ESB-a nalaze se dodatne informacije o euronovčanicama
<https://www.ecb.europa.eu/euro/banknotes/current/html/index.hr.html>

ESB je odlučio obustaviti izradu novčanica od 500 eura, iako prva serija novčanica od 500 eura ostaje zakonsko sredstvo plaćanja.

Kovanice eura imaju različite dizajne

Kovanice eura imaju zajednički dizajn na jednoj strani, a druga je specifična za svaku državu. Svaka država europodručja sama, najčešće putem natječaja, bira motive za svoje kovanice koji prikazuju njezinu povijest ili kulturu. Države europodručja te Andora, Monako, San Marino i Država Vatikanskog Grada imaju dozvolu za proizvodnju kovanica eura. Zajednički dizajn prikazuje kartu Europe, koja se na većim apoenima razlikuje ovisno o tome kada je kovanica izdana (starije kovanice prikazuju EU prije 2004., a novije, izdane 2007. ili kasnije, prikazuju cijelu Europu kako bi se vidjelo proširenje Unije).

Na ovoj stranici prikazane su kovanice od pet centi, 50 centi, jednog eura i dva eura iz svake države članice europodručja. Sve kovanice eura možete vidjeti na: https://economy-finance.ec.europa.eu/euro/euro-coins-and-notes_hr.

Posebni dizajni za posebne događaje

Svaka država članica europodručja može dvaput godišnje izdati prigodnu kovanicu od dva eura. Te kovanice imaju ista obilježja i svojstva te istu zajedničku stranu kao obične kovanice od 2 eura. Od njih se razlikuju po prigodnom dizajnu na nacionalnoj strani.

Zajednički prigodni dizajni

Sve države europodručja izdale su kovanicu od dva eura s istim motivom na svojoj nacionalnoj strani u povodu 50. obljetnice Ugovora iz Rima, 10. obljetnice EMU-a, 10. obljetnice uvođenja novčanica i kovanica eura, 30. obljetnice zastave EU-a i 35. obljetnice programa Erasmus+.

Pojmovnik

ECOFIN: Vijeće Europske unije u konfiguraciji koju čine ministri gospodarstva i financija država članica EU-a.

Europska komisija: Europska komisija jedna je od glavnih institucija Europske unije. Zastupa i štiti interese EU-a u cjelini. Sastavlja prijedloge za nove europske propise. Vodi brigu o svakodnevnoj provedbi politika EU-a i trošenju sredstava EU-a.

Europska središnja banka (ESB): Europska središnja banka europodručja. ESB nezavisno provodi monetarnu politiku europodručja.

Europski monetarni sustav (EMS): sustav za upravljanje fluktuacijama valuta kojim je Europska zajednica 1979. zamijenila „zmiju u tunelu“.

Europski parlament: čine ga članovi iz svih država članica EU-a koje su izravno izabrali građani EU-a; dijeli odgovornost s Vijećem u donošenju europskih propisa, a ovlasti mu ovise o područjima aktivnosti. U EMU-u, Parlament pomaže u izradi propisa i širih rasprava o politici kroz svoj Odbor za gospodarska i monetarna pitanja.

Europski sustav središnjih banaka (ESSB): čine ga središnje banke svih država članica EU-a i ESB.

Europsko vijeće: sastanci čelnika država članica EU-a ili njihovih vlada i predsjednika Europske Komisijekomisije.

Euroskupina: ministri gospodarstva i financija država europodručja.

Eurosustav: dio ESSB-a koji čine središnje banke europodručja i ESB.

Fiskalna politika: upravljanje državnim prihodima (npr. od poreza) i rashodima (npr. potrošnja na zdravstvo).

Jedinstveno tržište: carinska unija koja ima zajedničke politike o slobodi kretanja kapitala, robe, radne snage i usluga. Jedinstveno tržište slično je zajedničkom tržištu, ali je naglasak na uklanjanju trgovinskih prepreka kao što su tehnički standardi i porezi, odnosno „usklađenje“ je. Europska unija isprva je bila zajedničko tržište, a Ugovorom iz Maastrichta 1992. postala je jedinstveno tržište.

Monetarna politika: upravljanje zalihama novca u nekom gospodarstvu, na primjer tiskanjem novca ili određivanjem kamatnih stopa.

Pravila EU-a o gospodarskom upravljanju: skup pravila EU-a kojima se jača Pakt o stabilnosti i rastu i uvodi postupak zbog makroekonomskih neravnoteža.

Središnja banka: nacionalna banka koja upravlja rezervama novca svoje države i kontrolira fizičku opskrbu novcem.

Sustav Bretton Woods: bio je to sustav za upravljanje međunarodnim monetarnim sustavom, koji su 1944. utemeljile najveće svjetske industrijske sile. Države potpisnice morale su svoje valute povezati s cijenom zlata i tako pridonijeti međunarodnoj monetarnoj stabilnosti.

Tečajni mehanizam (ERM): element Europskog monetarnog sustava prema kojem članice EMS-a pristaju održavati relativne paritete svojih valuta unutar uskih ograničenja u odnosu na europsku valutnu jedinicu. Kada je 1999. uveden euro, ERM je zamijenjen mehanizmom ERM II, prema kojem su valute država članica EU-a povezane s eurom uz raspon fluktuacije od $\pm 15\%$.

Ugovor iz Maastrichta (Ugovor o Europskoj uniji): ugovor koji su 1992. u nizozemskom gradu Maastrichtu potpisale države članice Europske zajednice; njime je proširen djelokrug Europske zajednice, koja je postala Europska unija, omogućeno je osnivanje EMU-a i uvođenje eura.

Ugovor iz Rima (Ugovor o osnivanju Europske ekonomske zajednice): ugovor potpisan 1957. u Rimu, kojim je osnovana Europska ekonomska zajednica, preteča Europske zajednice. Ugovorom iz Maastrichta preimenovan je u „Ugovor o osnivanju Europske zajednice“ (Ugovor o EZ-u).

Ugovor o EZ-u: vidjeti Ugovor iz Rima.

Vijeće (Vijeće Europske unije): čine ga predstavnici vlada država članica EU-a. To je tijelo Europske unije koje donosi odluke. Predstavnici vlada sastaju se u različitim konfiguracijama Vijeća; na primjer, ministri odgovorni za pitanja zaštite okoliša sastaju se u Vijeću za okoliš.

Zmija u tunelu: mehanizam za nadzor fluktuacija valuta u odnosu na američki dolar koji je 1972. uvela Europska zajednica. „Zmija“ se odnosi na valute, a „tunel“ na američki dolar.

Oznake država

BE	Belgija
BG	Bugarska
CZ	Češka
DK	Danska
DE	Njemačka
EE	Estonija
IE	Irska
EL	Grčka
ES	Španjolska
FR	Francuska
HR	Hrvatska
IT	Italija
CY	Cipar
LV	Latvija
LT	Litva
LU	Luksemburg
HU	Mađarska
MT	Malta
NL	Nizozemska
AT	Austrija
PL	Poljska
PT	Portugal
RO	Rumunjska
SI	Slovenija
SK	Slovačka
FI	Finska
SE	Švedska

Europska komisija – Glavna uprava za gospodarske i financijske poslove

commission.europa.eu/about-european-commission/departments-and-executive-agencies/economic-and-financial-affairs_hr

Eurostat – statistički ured Europske unije

ec.europa.eu/eurostat/

Europska središnja banka

<https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.hr.html>

Europska komisija

ec.europa.eu/info/indeks_hr

Euro

economy-finance.ec.europa.eu/euro_hr

Rukopis dovršen u 2026.

Revidirano izdanje

Ovaj dokument nije službeno stajalište Europske komisije.

Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, 2026.

© Europska unija, 2026.

Politika Komisije o ponovnoj uporabi provodi se Odlukom Komisije 2011/833/EU od 12. prosinca 2011. o ponovnoj uporabi dokumenata Komisije (SL L 330, 14.12.2011., str. 39., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2011/833/oj>).

Osim ako je navedeno drukčije, ponovna uporaba ovog dokumenta dopuštena je u skladu s licencijom Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). To znači da je ponovna uporaba dopuštena uz navođenje relevantnih podataka i svih izmjena.

Print ISBN 978-92-68-34831-4 doi:10.2765/6209272 KC-01-25-083-HR-C

PDF ISBN 978-92-68-34830-7 doi:10.2765/3886711 KC-01-25-083-HR-N

Kontakt s EU-om

Osobno

U cijeloj Europskoj uniji postoje stotine centara *Europe Direct*. Adresu najbližeg centra možete pronaći na internetu (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_hr).

Telefonom ili pismenim putem

Europe Direct je služba koja odgovara na vaša pitanja o Europskoj uniji. Možete im se obratiti:

- na besplatni telefonski broj: 00 800 6 7 8 9 10 11 (neki operateri naplaćuju te pozive),
- na broj: +32 22999696 ili
- putem obrasca: european-union.europa.eu/contact-eu/write-us_hr

Traženje informacija o EU-u

Na internetu

Informacije o Europskoj uniji na svim službenim jezicima EU-a dostupne su na internetskim stranicama Europa (european-union.europa.eu).

Publikacije EU-a

Publikacije EU-a možete pregledati ili naručiti preko internetske stranice op.europa.eu/hr/publications. Za više primjeraka besplatnih publikacija obratite se svojoj lokalnoj službi *Europe Direct* ili dokumentacijskom centru (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_hr).

Zakonodavstvo EU-a i povezani dokumenti

Za pristup pravnim informacijama iz EU-a, uključujući cjelokupno zakonodavstvo EU-a od 1951. na svim službenim jezičnim inačicama, posjetite internetske stranice EUR-Lex (eur-lex.europa.eu).

Otvoreni podaci EU-a

Portal data.europa.eu omogućuje pristup otvorenim podatkovnim zbirkama iz institucija, tijela i agencija EU-a. Zbirke se mogu besplatno preuzimati i ponovno uporabiti u komercijalne i nekomercijalne svrhe. Putem portala moguće je i pristup mnoštvu podatkovnih zbirki iz europskih država.

European Economy explained

commission.europa.eu/about/departments-and-executive-agencies/economic-and-financial-affairs_en

Povijesnog 1. siječnja 1999. 11 država članica Europske unije postavilo je temelje monetarne unije s eurom kao jedinstvenom valutom.

Novčanice i kovanice eura ušle su u optjecaj 1. siječnja 2002. No povijest zajedničke europske valute traje mnogo dulje – počela je kad i sama Europska unija. Više od 60 godina nakon što su Ugovorom iz Rima postavljeni temelji današnje Europske unije, euro je najvidljiviji znak europske integracije i sastavni dio njezine vizije budućnosti.

U ovoj su knjižici opisani povijest eura i njegov današnji položaj u svijetu. Dostupna je na internetskim stranicama Europske komisije:

economy-finance.ec.europa.eu/ecfin-publications_hr.

Ured za publikacije
Europske unije